

[Udenrigsministeren.]

Kennedy, „ville kunne sikre freden i Europa i mange år.“

Jeg vil også gerne pege på den i FN af Danmark fremsatte tanke om at overflytte visse FN-organer til Berlin.

Der synes altså at være elementer nok til at indgå i en forhandlingsløsning om Berlin, og den sovjetiske fredsvilje vil under sådanne forhandlinger få en god anledning til at give sig et praktisk udtryk.

Et af de væsentligste dokumenter, der i år er kommet fra FN, er Dag Hammarskjölds indledning til årsberetningen, en slags status over verdensorganisationens muligheder, som han havde skrevet i august måned — så kort inden han omkom ved flyvekatastrofen i Afrika.

Det problem, der optog ham i denne indledning, var spørgsmålet om, hvad der ville blive FNs fremtid. Skulle de kræfter få overhånd, der blot vil gøre organisationen til en passiv forhandlingsmekanisme, der skal sikre, at ligevægten mellem magtblokkene opretholdes? I så fald mente Dag Hammarskjöld at FN-pagtens grundprincipper ville blive uopnåelige.

Han så det som FNs opgave, som han selv udtrykte det, at

„frelse de kommende generationer fra krigens svøbe“.

Målet bag FNs pagt måtte være et internationalt samfund, hvor — jeg bruger hans egne ord —

„tendenser til anarki i internationale forhold holdes i ave ved et system, der omfatter lige politiske rettigheder, lige økonomiske muligheder og rettens herredømme,“

og hvor

„anvendelsen af våben er bandlyst undtagen i nationernes fælles interesse“.

Dag Hammarskjöld var klar over disse måls utopiske karakter i vor nutidige situation. Han peger selv på, hvorledes det har været umuligt at finde en internationalt anerkendt definition på „angreb“, og han peger på, at medens FN-forsamlingens vedtagelser kun har henstillingens karakter, så skulle sikkerhedsrådets beslutninger være bindende for alle. Men i praksis har disse beslutninger ofte været uklare og ufuldstændige, og generalsekretæren har i af-

gørende situationer selv måttet bære ansvaret for at fortolke og udføre dem.

„Der findes“ — siger Hammarskjöld — „en tydelig modstrid mellem pagtens formål og den politiske praksis på det nuværende udviklingstrin“.

Den mulighed, Dag Hammarskjöld især argumenterede imod, var det sovjetiske forslag om at indføre et såkaldt trojkapprincip i sekretariatets ledelse, at erstatte generalsekretærens person med 3 repræsentanter for forskellige blokke eller grupper, som hver for sig havde veto mod enhver handling.

Dette spørgsmål blev gjort aktuelt, da Hammarskjölds efterfølger skulle findes. Dette lykkedes først efter lange forhandlinger, men heldigvis således, at Trojkapprincippet ikke blev indført. FN har stadig kun én generalsekretær. Valget faldt på burmeseren U Thant, som vi fra dansk side nærer fuld tillid til, og som vi ønsker bedst mulige vilkår for det vigtige arbejde, han skal udføre.

Det er givet, at det for Danmark må være en vigtig sag at støtte FNs udvikling henimod at blive det effektive redskab for en international retsorden bygget på respekt for trufne aftaler og vedtagelser. For et lille land vil kampen for ret og kampen for fred altid høre sammen.

Hammarskjölds advarende ord i hans sidste skriftlige arbejde bør imidlertid ikke gå i glemmebogen. Og når man iagttager FNs udvikling — også i indeværende samling — kan man ikke undgå at føle en vis bekymring. Man kan få en fornemmelse af, at FN driver henimod at præstere flere og flere vedtagelser om stadig større problemer, uden at der er en reel forhandlingsbaggrund for vedtagelserne, og uden at verdensorganisationens faktiske indflydelse står i forhold til antallet af beslutninger.

Hammarskjöld gør i førømtalte arbejde opmærksom på, hvorledes FN i mange år har været et brændpunkt for afrustningsbestræbelserne. Men han peger samtidig på, at nylige afrustningsforhandlinger er foregået enten uden for FN eller kun i løs tilknytning til organisationen. Dette begrundes han med, at det er et meget lille antal lande, der indtager nøglestillinger, når det gælder rustninger,

„så ethvert forsøg“ — skriver han — „på at nå til en beslutning af nogen